

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliæ Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

41. An ordo circa adhibitionem testium sit servandus quoad peccatum unitantum notum? Ex p. 7. tr. 3. r. 37.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

Tractatus Quartus

304

4. Idem dico, quando ego legitimè excusor ab immiedata delatione, ut si peccans arrepturus sit occasionem me grauiter vexandi, aut si non possum sine gravi, & proportionato damno proprio, vel alieno, tunc teneor adire Praelatum: quia teneor mede i fratri cum maximo damno ipsius, & meo. Idem est de quois alio amio, aut priuato, quem teneor adire, si aliter non emendabitur, & hac ratione emendabitur.

5. Secundò, si ego non possum formare assensum probabilem, peccatorem emendandum monito secreto: at illum assensum efformo, eum emendandum per Praelatum, tunc teneor adire Praelatum. Hæc conclusio est ferè tam certa, quam prima: quia si emendatio est tam difficultis, vt nullum generet spem: est ergo ferè desperata: vbi enim emendatio speratur prudenter per alium, per me autem non desperatur; at certe non speratur: ergo in tali euentu non est deserendus proximus in peccato.

6. Tertiò; si ego spem habeo dubiam de emendo peccante in damnum aliorum, & de illo viitando: at habeo spem multo maiorem eum emendatum iri per Praelatum, & vitanda aliorum damna, teneor Praelatum adire secretò, & paternè, si illa delatio speratur satis profutura. Moueor: quia S. Thomas in criminibus occultis vergentibus in aliorum damna afflert vendum immiedata delatione, nisi firmiter speret se posse alia via per se continuò illis occurrere: 2.2. q.33. art. 7. ali autem authores nisi ob spem certam existimant vendum ea delatione. Probatur aperte: bonum communem tenemur praeferre priuato, nec illud exponere graui incommodo ob incommodum priuatum. Nec enim licet pericolo probabili exponere Rempublicam ob exigua aliqua damna priuata. In priuatis autem damnum priuatum est exiguum, incommodum autem publicum maximum, periculum probabile: ergo non licet tunc omittere delationem occultam paternam. Quod confirmo à medicina: Si Medicus format hoc iudicium probabile: Aeger curabitur, si hæc leuis sectio sit, sine illa verò dubius sum, aut parum spero illum euafutrum; In hoc euentu tenetur Medicus leuem sectiōnem praecipere, aut consulere, ne totum hominem exponat neci: ergo.

7. Notandum est tamen hic quod si ego spero delinquentem emendandum per me licet non tam bene, quam per Praelatum, sed tamen absolute emendabitur, non teneor adire Praelatum.

8. Igitur ex dictis in hac & Superiori Resol. dicendum est siue peccatum fratris sit tertio noxiū, siue non sit, siue continuandum aut iterandum, siue non; modò constet quod se non emendauerit per pœnitentiam, debere à te coripi secundum ordinem hunc Euangelicum, ctsi tibi soli notum fuerit. Neque hoc est dissimile fraterem, sed cum aliquo detrimento in minori bona famæ maius erit bonum in conscientiacurare: quomodo Medicus pro conservatione totius corporis abcindit membrum minus necessarium. Imo vix nullum erit istud detrimentum; quia apud prudentes, quales adhibendi erunt, ferè tantumdem recuperabit frater pœnitendo, quantum amisit peccando.

RESOL. XLI.

An ordo circa adhibitionem testium sit seruandus quoad peccatum vni tantum notum? Ex part. 7. tractat. 3. Resol. 37.

§. 1. **A** Firmatiuè respondet Turrianus in 2. 1. Caietano, Durando, & aliis negat Franciscus del Castillo in 3. sent. tom. 2. dissp. 6. de Corrigione, quod 2. n. 9. quia peccatum quod est materia præcepti correctioni: fraternæ debet esse publicum, vel similiter, vel secundum quid. Sed quod vni tantum notum est, non est adhuc secundum quid publicum. Ergo confirmatur Primò, quia ego solus vidi facilius virginem deflorari, teneor tacere, inquit si maritus teneor restituere famam, & querere modum, qualiter eam absque infamia mea, vel sua restituam: sed totum hoc non est verum, si ad corrigitum fratre formam peccantem teneret post admonitionem fecit inducere testes, quia tunc diffimilaret apud illos. Ergo. Confirmatur secundò, quia Chirillo in predicitio ordine loquitur non de correctione fratra quæ per hoc differt ab illa, quod respiciat peccata aliquo modo publica, & quæ deferri possint ad Ecclesiam, & ab ea puniri. Ergo circa peccatum vni tantum notum, non est præceptum de adhibitione testium.

RESOL. XLII.

An quando delictum est occultum tenetur ad correctionem fraternam quis adhibere testes, etiam si illud peccatum antea non cognoverint? Ex part. 1. & Misc. 1. Ref. 41.

§. 1. **C** Alus practicabilis est, & negativum sententiā tenet Durandus in 4. dissp. 9. quod 4. Vnde in fauore huī sententiae non grauabitur hic aponere verba Ioannis Henriquez in compend. of moral. cap. 28. num. 2. vbi sic ait. Quando el delito es tan occulto, que no lo sabe mas que en hombre solo, deno hazer la primera correccion a solas entre, y al culpado, y no deno passar mas adelante, ni hacer segundo juizo delante de testigos, aunque no se ay emendado, sino dexarle que se esté en su peccado. Por que la secunda correccion que se ania de hazer delante de los testigos se entiende, que han de ser de los hombres, que ya saben el delito por otro camino, para que el culpado no pueda negar su culpa: y asy los testigos no tienen mayor obligacion de creer al que corrige, afirmando que se cometio tal peccado, que al otro que lo cometio en secreto, diciendo que no le crecio. Y si se dixeisse que los testigos estan mas obligados a creer al hombre que corrige, que al corrigit, seguiria se de aqui que qualquier hombre desalmado, que quisiere hazer mal a otro, podria llamar testigo, y delante dellos corrigir falsamente, diciendo que via mal, y que yo en particular, y a solas le ay corrigido secretamente, siendo todo falso; y deste modo podria haçer, que castigassen qualquier persona, que viniese bien. Y si se concediesse que los testigos estan obligados a creer aquien los llama, sino al hombre que nega, podria el que niega, aunque sea culpado, querelarse de que el hombre que lo corrige, lo da fama, y le quita la honra delante de testigo. Y respondiendo probarse el contrario por ser el delito oculto, daria hazer que castiguen al que corrige con la pena del talion. Esta doctrina es de todos los Canonistas, y la trae Pedro de Nauar. tom. 1. lib. 2. c. 4. dub. 1. 3. anot. los Theologos tienen el contrario. Ita Henriquez ait.

2. Sed nouissime contraria tententiam docet Iacobus Granado in 2. 2. contr. 3. de charit. tratti. 2. dissp. 7. num. 6. vbi sic ait. Respondent aliqui folium adhibendos esse testes, qui illud peccatum antea